

КЛАСИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Серед різноманіття податкових правовідносин особливе місце займають податкові зобов'язальні правовідносини, які забезпечують виконання основного податкового обов'язку. Ці правовідносини регулюють порядок застосування способів забезпечення виконання обов'язку платника податків зі сплати податків і зборів до бюджетів і цільових фондів [1, с. 157].

Повне уявлення про об'єкти податкових зобов'язальних правовідносин неможливе без розгляду їх класифікації.

Окремі аспекти класифікації об'єктів фінансових, в тому числі бюджетних та податкових правовідносин висвітлено у працях Л.К. Воронової, М.П. Кучерявенка, М.В. Карасьової, В.Д. Чернадчука.

Акцентуючи увагу на організаційно-владній стороні податкових правовідносин, М.П. Кучерявенко окремо виділяє в якості об'єктів правовідношення речі (рухоме і нерухоме майно) і грошові кошти [2, с. 302-303]. На нашу думку, такий підхід заслуговує на увагу, оскільки грошові кошти у податкових правовідносинах є основним і найбільш визначальним об'єктом.

Аналіз Закону України “Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” [3] дає можливість визначити, що податкова порука, податкова застава, адміністративний арешт та пеня встановлюються з приводу податкового боргу, який має платник податків. Отже, об'єктом податкових зобов'язальних правовідносин є податковий борг та інші грошові кошти (майно), а також результати діяльності податкових органів і платників податків. Вважаємо за доцільне виділення податкового боргу (який безумовно виступає у грошовій формі) поряд з іншими грошовими коштами (майном), оскільки останній є визначальним об'єктом податкових зобов'язальних правовідносин.

М.В. Карасьова поділяє об'єкти правовідносин на віддільні і невіддільні, пов'язуючи їх з механізмом утворення. Віддільними об'єктами правовідносин, на її думку, є відокремлені від матеріального змісту правовідносин зовнішньо обмежені, на даний час існуючі явища (предмети) навколишнього середовища. До віддільних належать об'єкти за винятком результатів дій суб'єктів правовідносин [4, с. 148].

В.Д. Чернадчук класифікує об'єкти бюджетних правовідносин на ті, що визначені бюджетно-правовими нормами, і ті, що не зафіксовані в них і можуть бути виведені лише в процесі наукової абстракції (діяльність щодо здійснення бюджетного контролю) [5, с. 119].

На нашу думку, подібні види об'єктів правовідносин можна виділити і на підставі критерію залежності від поведінки суб'єктів досліджуваних

правовідносин. Іншими словами, можна говорити про об'єкти, виникнення яких залежить від дій суб'єктів, наприклад, прийняття податковим органом рішення про застосування адміністративного арешту активів платника податків або рішення про припинення нарахування пені на суму податкового зобов'язання, а також об'єкти, виникнення яких не залежить від дій суб'єктів податкових зобов'язальних правовідносин (гроші, майно), в даному випадку залежить виникнення права власності на них.

Заслуговує на увагу підхід до класифікації об'єктів правовідносин, пов'язаний з їх поділом на: загальне – особливе – одиничне. Так, дослідники виділяють загальний об'єкт, особливий (видовий) та одиничний (простий) об'єкти [5, с. 127-128]. Зміст цієї класифікації зводиться до того, що загальний об'єкт притаманний певним однорідним правовим відносинам (фінансовим, бюджетним, податковим), особливий (видовий) є елементом окремих видів правовідносин, а простий (одиничний) є об'єктом простих правовідносин.

Так, загальним об'єктом податкових зобов'язальних правовідносин є податковий борг, з приводу якого забезпечується виконання податкового обов'язку, і у зв'язку з чим виникає правовий зв'язок між податковим органом і платником податків. Видовим об'єктом податкових зобов'язальних правовідносин є те, з приводу чого виникають відносини із застосування окремих способів забезпечення виконання податкових зобов'язань. Такими об'єктами, зокрема, є заставлені активи платника податків, договір податкової поруки, рішення про нарахування пені на суму податкового боргу тощо. До простих об'єктів податкових зобов'язальних правовідносин відносяться рішення з узгодження операцій із заставленими активами, рішення про призначення податкового керуючого, операція з продажу активів на біржовому ринку, податкова вимога і т.д.

Уявляється, усі об'єкти податкових зобов'язальних правовідносин можна поділити на змінні та незмінні (сталі) залежно від фактору часу. За кількісним значенням об'єкт податкового зобов'язального правовідношення має властивість збільшуватись із впливом часу (складовою податкового боргу є пеня), або залишатись незмінним (при повному арешті активів).

Таким чином, об'єкти податкових зобов'язальних правовідносин різноманітні настільки, наскільки складні і численні самі податкові зобов'язальні правовідносини.

Література

1. Пасічна, І. О. Щодо поняття податкових зобов'язальних правовідносин [Текст] / І. О. Пасічна // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 9. – С. 154–157.
2. Кучерявенко, М. П. Курс налогового права [Текст] : в 6 т. / М. П. Кучерявенко. – Т. II : Введение в теорию налогового права. – Х. : Легас, 2004. – 600 с.
3. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами [Текст] : Закон України від 21.12.2000 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 10. – Ст. 44.

4. Карасева, М. В. Финансовое правоотношение [Текст] / М. В. Карасева. – М. : Норма, 2001. – 288 с.
5. Чернадчук, В. Д. Стан та перспективи розвитку бюджетних правовідносин в Україні [Текст] : монографія / В. Д. Чернадчук. – Суми : Університетська книга, 2008. – 456 с.

Пасічна, І.О. Класифікація об'єктів податкових зобов'язальних правовідносин [Текст] / І.О. Пасічна // Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин в умовах кризи : практика правозастосування і шляхи її вдосконалення [Текст] : збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (4 - 5 червня 2010 року) / НБУ, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, ДВНЗ "УАБС НБУ". - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. - С. 239-241.